

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ ตั้งใจฟังธรรม เราต้องตอกย้ำ ตอกย้ำในหัวใจของเรา สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วตอกย้ำให้หัวใจมันยอมรับ ถ้าหัวใจยอมรับมันไม่คือ ถ้าหัวใจมันคือ เราจะเอาใจของเราไว้ แต่หัวใจมันคือ มันคือเพราะอะไรละ มันคือเพราะเราไม่ได้ฝึกฝน เราไม่ได้ควบคุมดูแลใจ

ถ้าเราฝึกฝนของเรา เราฝึกหัดของเรา เวลาช่างเขามาฝึกมาหัดของเขา เวลานั้นใช้ประโยชน์ได้ สิ่งที่สำคัญเขายังมาฝึกใช้งานได้ มันจะตัวใหญ่ขนาดไหน มันจะมีกำลังมากน้อยขนาดไหน เขาเอามาใช้ประโยชน์ได้ทั้งนั้นนะ

แต่หัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเรา คนปรารถนา ทุกคนปรารถนาเกิดมาพบพระพุทธศาสนา อยากจะประพฤติปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ทุกข์อยากมีคุณธรรมไป เหมือนทางโลก ทางโลกมันประกอบสัมมาอาชีวะ ทุกคนต้องการประสบความสำเร็จ ต้องการความมั่นคงของชีวิต ความมั่นคงของชีวิตนั้น สิ่งที่เป็นความมั่นคงของชีวิตนั้นมันยังเป็นเรื่องผลของวิญญูะ คือมันเรื่องอนิจจัง

แต่ถ้าการประพฤติปฏิบัติของเราถึงที่สุดแห่งทุกข์นะ อันนี้มันเป็นวิมุตติฯ คำว่า “วิมุตติ” มันพ้นจากวิญญูะๆ พ้นจากวิญญูะคือพ้นจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าพ้นจากเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งสิ้น สิ่งที่มีคุณค่าในหัวใจของเรา เราถึงต้องมีการกระทำใจ หน้าที่การงานก็หน้าที่การงาน หน้าที่การงานของเรา เพราะคนต้องมีหน้าที่การงาน เราถึงมีสัมมาอาชีวะเลี้ยงชีพได้ การเลี้ยงชีพได้ๆ

ชีวิตนี้คืออะไร ชีวิตนี้คือไออุ่น ไออุ่นมันตั้งอยู่บนอะไร ตั้งอยู่บนกาลเวลา ถ้ามันไม่ตั้งอยู่บนกาลเวลา มันไม่ตั้งอยู่บนกาลเวลามันก็ไม่ใช่ชีวิตใจ แต่ถ้ามีชีวิต ชีวิตที่มันจะสืบต่อได้ๆ มันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้าปัจจัยเครื่องอาศัยเราก็หามาเพื่อดำรงชีพๆ ถ้าเราหามาเพื่อดำรงชีพ เรามีสติปัญญา เราจะมี ความสบายใจมากมาย แต่เราหามาแล้วเราคิดว่าต้องทำตามเป้าหมาย เพราะว่ามีเป้าหมายนั้นเราถึงต้องพยายามเหนื่อยยากขึ้นมาให้ถึงเป้าหมายนั้น แต่เวลา

ใช้สอยๆ เราก็ใช้สอยของเราเพื่อดำรงชีพเท่านั้นนะ คนเกิดมาก็มีปากมีท้องเหมือนกันทั้งนั้นนะ
คูลี คูพระเราออกบิณฑบาต ออกบิณฑบาตเป็นวัตรๆ ต้องเลี้ยงชีพ ถ้าไม่เลี้ยงชีพมันจะเลี้ยงชีวิต
นี้ไว้ได้อย่างไร

ครูบาอาจารย์ท่านอดอาหารนะ เวลาท่านอดอาหาร อดอาหารเพื่ออะไร อดอาหารเพื่อ
ทรมานกิเลสใจ กิเลสที่มันย่ำยีหัวใจเราเนี่ย เราไม่รู้จักหน้าตาของมัน ฉะนั้น ไม่รู้จักหน้าตาของ
มัน มันบีบบี้สิไฟ มันทำให้เราชักคอกข์จิตใจตลอดเวลา จะทำอะไรก็แต่ความขัดแย้งไปทั้งนั้น ทำ
สิ่งใดไม่ประสบความสำเร็จทั้งนั้น ทำสิ่งใดก็แต่ความทุกข์ความแหย่ให้การกระทำของเราล้มเหลว
ไปทั้งนั้น แล้วถ้าเรายังสู้มันไม่ได้ เราจะตั้งตัวของเรา ถ้าเรารู้ไม่ได้ เราก็เชื่อครูบาอาจารย์ของเรา
อดนอนผ่อนอาหารๆ

เวลาอดนอนผ่อนอาหาร อดนอนผ่อนอาหารก็มีความหิวมีความกระหาย ความหิวความ
กระหาย นี้ไง พอดอาหาร อดอาหารเพื่อทรมานกิเลสใจ แต่เวลาเราคิด เราคิดว่าอดอาหารแล้ว
ทรมานเรา เราทุกข์เรายากๆ

เวลาสิ่งที่ว่าประสบความสำเร็จ ว่ามันมีความสุขๆ ความสุขนั้นมันเจ็ดด้วยอามิส สิ่ง
ที่อามิส อามิสสิ่งนั้น อามิสที่ได้มาด้วยความสุจริต สิ่งนี้ก็เป็เรื่องของโลก ถ้าอามิสที่ได้มาด้วย
ความทุจริต ทุจริตนั้นนะเป็นวิบากกรรมๆ สร้างแต่วิบากกรรมกันไป

แต่ถ้าเอาจริงๆ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา หัวใจนี้ตอกย้ำมันให้มัน
เชื่อ อย่าให้มันคือเกินไปนัก อย่าให้มันคือเกินไปนัก เวลามันคือเกินไปนักมันฟาดวงฟาดงาใน
ใจ มันก็ความทุกข์ความยากที่มันเผาผลาญใจนี้ไง

เวลาเราจะมีความสุขๆ ความสุขมันเกิดมาจากไหนล่ะ ความสุขมันเกิดมาจากที่ว่ากิเลส
มันไม่ฟาดวงฟาดงาในหัวใจเราเกินไป แล้วไม่ฟาดวงฟาดงามันเห็นคุณประโยชน์ของการ
บริกรรม เห็นประโยชน์การบริกรรม ท่องบ่นๆ ท่องบ่นถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
พุทธรูปๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามี
ทุกอย่างเพียบพร้อมทางโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านยังเสียดละไปเพราะท่าน
ต้องการสิ่งที่มีคุณค่ามากกว่านั้น คุณค่ามากกว่าการเป็นกษัตริย์ คุณค่ามากกว่าการปกครอง

คุณค่ามากกว่าอำนาจวาสนาบารมี คุณค่าสิ่งที่มีสมบัติ แล้วสิ่งที่เหนื้อมันเหนือดตรงไหนละ มันเหนือในหัวใจนี้ไง เวลาคนที่ฉลาดๆ เห็นไหม

ฉะนั้น อย่างเรา เราวาสนาน้อย ถ้าวาสนาน้อยเกิดมาแล้วเราก็มีสติปัญญาของเรา ทำหน้าที่การงานของเรา พอว่างจากการงานของเราให้หายใจเข้าลึกๆ หายใจออกลึกๆ อย่างที่มัน อย่างที่หัวใจดวงนี้ หัวใจดวงนี้หลงตาทำนพุดประจำ หัวใจดวงนี้มันเรียกร้องความช่วยเหลือ หัวใจเรามันเรียกร้องความช่วยเหลือ แล้วใครจะไปช่วยเหลือมันละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ วางธรรมวินัยนี้ไว้เป็นเครื่องดำเนินใจ ให้หัวใจนี้ดำเนินตามเส้นทางนี้ ตามเส้นทางที่เป็นคุณธรรม ตามเส้นทางที่มันชื่อตรง ชื่อตรงต่อใจของตน เวลาศีล สมาธิ ปัญญา มันเกิดมันก็เกิดบนหัวใจดวงนี้ มันไม่ไปเกิดที่ไหนหรอก ไปศึกษาดำร่ากันมา ศึกษา มันก็เป็นทฤษฎีเท่านั้นนะ มันเป็นวิชาการนะ แต่กระทำจริงๆ ขึ้นมาทุกคนก็ต้องทำลงที่ใจทั้งนั้นนะ พระในสมัยพุทธกาลที่จะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ก็ด้วยการประพฤติปฏิบัติทั้งนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการได้ปัญจวัคคีย์ ได้ยสะ ได้ชฎิล ๓ พี่น้อง ได้บริษัท ๔ มันมาจากไหนละ มันมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ผู้ที่ได้ยินได้ฟังแล้ว ได้ยินได้ฟังสิ่งนั้นเอามาตัดแปลงใจของตน ใจที่มันต้องการเรียกร้องให้ความช่วยเหลือๆ เอาอะไรไปช่วยเหลือมัน เวลาธรรมชาติของมันโดยกิเลสตัดทอนความทะยานอยากมันก็ส่งออก มันก็ทำลายทั้งนั้นนะ สิ่งที่ทำลายๆ ใจ จะได้มาเล็กน้อย อยู่ในพระไตรปิฎกนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านพูดไว้ สุขในการครองเรือน สุขในการครองเรือนเหมือนวิดทะเลทั้งทะเล เพื่อเอาปลาเล็กๆ ตัวหนึ่ง

ความสุขในการครองเรือน ฟังสิ คำว่า “สุขในการครองเรือน” แต่เราสุขใช่ไหม เราสุข เราสุข เราพอใจ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเปรียบเทียบไว้ วิดทะเลทั้งทะเลเห็น้อยอยาก แค่นี้ เออปลาตัวน้อยๆ ตัวหนึ่ง ถ้าเราดูแลหัวใจของเรา คุณ การครองเรือน ความทุกข์ ความยากคือวิดทะเลทั้งทะเล

นี่ก็เหมือนกัน เราจะค้นหาหัวใจของเรา เราจะค้นหาหัวใจของเราด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ด้วยสติของเรา สติมันเกิดจากจิต เวลาเกิดจากจิตขึ้นมาแล้วมันควบคุมหัวใจของเราไม่ให้

มันพุ่งช่านออกไป ความพุ่งช่านออกไป ถ้าเรามีคำบริกรรมพุทโธๆ เราจะไปเผื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันจะเกิดเป็นพุทธรูป ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตอนนั้นมันหลับไหล หลับไหล แล้วมันเป็นสัญญาอารมณ์ไง สัญญาอารมณ์คือความรู้สึกนึกคิด ความรู้สึกนึกคิดอันนั้นมันเจือด้วยกิเลส มันก็ชักนำหัวใจนี้ไปๆ ปลื้มใจ โอโฮ! ปัญญามาก ปัญญามาก...ไม่รู้เลยนั่นนะ ปัญญาอย่างนั้นปัญญาทำให้ลุ่มหลงไป ปัญญาที่ทำให้ลุ่มหลง คำบริกรรมๆ ให้มันชัดเจนขึ้นมามันไม่ลุ่มหลงไป

คนเรามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์มันทำความผิดพลาดมันก็น้อยลง คนเรา คนมัวเมามันทำอะไรมันจะถูกต้องได้ มัวเมาไปทั้งนั้น สิ่งใดที่รับรู้ขึ้นมาเป็นของฉันทๆ เวลาของฉันทมันเสวย มันไปอยู่ตรงนั้นไง นี่พลังงานมันส่งไปหมดแล้ว เขาเรียกส่งออก ส่งไปอยู่ที่ความรู้สึกนึกคิด ส่งไปอยู่ที่กิเลสมันบังงา มันบังงาไปสำคัญคนๆ ไปอย่างนั้นนะ

แต่เวลาเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา เรามีคำบริกรรมของเรา ท่องบ่นของเรา ดอกย้ำๆ ดอกย้ำ คำว่า “ดอกย้ำ” เพราะมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้ากำหนดพุทโธๆ ด้วยสติสัมปชัญญะสมบูรณ์มันต้องเป็นสมาธิแน่นอน เป็นสมาธิแน่นอน แต่ที่นี่มันไม่เป็นสักที ไม่เป็นสักที ไม่เป็นสักทีเพราะมันไม่จริงจัง มันไม่เป็นตามข้อเท็จจริงไง คำว่า “ตามข้อเท็จจริง” มันต้องเป็นอย่างนั้นนะ หนึ่งบวกหนึ่งต้องเป็นสอง ของเราหนึ่งบวกหนึ่งเป็นศูนย์ ทำแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย หนึ่งบวกหนึ่งมันเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธๆ จิตมันกระทำ เวลาจิตมันพลั้งผลอ ที่มันคิดอยู่ทุกวันๆ เวลาอมทุกข้อยู่นี้ มันก็เหมือนพุทโธนั่นแหละ เพราะความคิดนั่นนะ พุทโธก็เป็นความคิดอันหนึ่ง แต่เราบังคับไม่ให้จิตมันส่งไปที่ความรู้สึกอย่างนั้น ไม่ให้กิเลสมันชักนำไป มันส่งไปที่พุทโธไป พุทโธแล้วก็จบ พุทโธคือพุทธรูป พุทโธคือศาสดาของเรา พุทโธคือผู้รู้ ทั้งๆ ที่ไม่รู้จักตัวมันนะ เอาชื่อมันก่อน พุทโธๆ ไป พอจิตมันสงบเข้ามา เอ้อะๆๆ ถ้าสมาธิจะเป็นอย่างนี้นะ เอ้อะๆๆ เลยละ มันมหัศจรรย์ มหัศจรรย์ของคนนั้น

คนคนหนึ่ง ดูลิ ประเทศด้อยพัฒนาไม่มีน้ำตาลกิน เขาก็บอกร้านตาลหวานๆ แล้วมีเมื่อใดองค์การสหประชาชาติเอาน้ำตาลไปแจก พอมันได้กินน้ำตาล อือหืมๆ อือ! น้ำตาลเป็นอย่างนี้รสหวานเป็นอย่างนี้

ไอนี้ก็เหมือนกัน จิตสงบๆ มันไม่เคยเห็นหอรอก มันไม่รู้จักหอรอก แต่ถ้าวันใดมันได้กิน น้ำตาลไป ถ้าวัดใจจิตมันสงบเข้าไป เอ้อะๆๆ เลย เพราะรสอันนั้นมันได้ยินแต่คำรำลือ น้ำตาลหวาน อู้อู้อู! น้ำตาลนี้มีคุณภาพ น้ำตาลนี้ช่วยทำอาหารได้ ได้ยินแต่ชื่อ แต่มันประเทศด้อยพัฒนาที่ไม่เคยมีน้ำตาลไป

นี่ก็เหมือนกัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นสัมมาสมาธิ มันจะว่างเป็นคุณธรรม โม่กันไปเรื่อยเรื่อย ไม่เคยได้กินหอรอก ไม่รู้จัก แต่ถ้ามันได้รู้จักนะ พอจิตมันสงบขึ้นมา โอ้อโฮ! โอ้อโฮ! นี่ความเป็นจริงต้องเป็นอย่างนี้ ถ้าเป็นจริงอย่างนี้ แต่ถ้ามันยังเป็นมิจจามันยังไม่มั่นคงขึ้นมา พอเป็นอย่างนี้แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านจะต่อ ยอดให้

คำว่า “ต่อ ยอดให้” คือขัดเกลา ขัดเกลาให้มันนุ่มนวล ขัดเกลาให้มันดีขึ้นไป มันเป็นสมาธิขึ้นมา สมาธิมันก็มีหยาบมีละเอียด สมาธิมันก็มีด้วยจรตนิสัย ก็ขัดเกลาๆ ให้มันมีความตั้งมั่น ให้มีสติสัมปชัญญะ คำว่า “มีสติสัมปชัญญะ” มันก็เป็นสมาธิไป สัมมาคือว่าเวลาขับรถ เวลาขับรถสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ รถเราไปสบายเลย ถ้าขับรถมันวูบวาบกลับใน เดี่ยวรถลงข้างทาง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาที่เราพูดอะไรๆ จนจิตมีสติสัมปชัญญะเป็นสัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่น จิตตั้งมั่น จิตมีโอกาส จิตมีการกระทำ มันก็มีความสุขของมันไป ถ้ามีความสุข มันจำเป็น มันจำเป็น เพราะอะไร มันจำเป็นเพราะมันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันตสิทธินิโค มันเป็นสมบัติของเราไป มันเป็นสมบัติแท้ๆ ของหัวใจนะ คูสิ เวลามันทุกข์มันยากจำได้แล้ว นี่สิ่งที่ไม่อยากจำ ไม่อยากจำ ไม่ต้องการ โอ้อโฮ! มันจำแม่นเลย ไอ้สิ่งคิดดีๆ มันไม่เคยเห็นจำเลย แต่ถ้าพอมันเป็นสมาธิมันก็เหมือนกับที่มันฝังลงไปหัวใจนั้นนะ

สิ่งใดที่มันฝังใจๆ สมบัติของเราๆ เพราะมันเกิดกับเราไป มันเกิดกับเรา มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เป็นสันตสิทธินิโค คือเราเผชิญหน้า เราตัวเอง เราจับต้องเอง มันก็อยู่กับเรา ที่เขาว่าเป็นปัจจัยจัดตั้ง รู้จำเพาะตนๆ มันรู้จำเพาะตนอย่างนี้ ยิ่งมันรู้จำเพาะตนอย่างนี้มันถึงชัดเจนไป มันถึงชัดเจน มันถึงเป็นสมบัติของเราไป

เวลาตกทุกข์ได้ยาก ไซ้ ในเรื่องชีวิต ผลของวิญญูะมันก็มีสูงมีต่ำ เวลามันตกทุกข์ได้ยากสิ่งใด แต่เราก็มีอย่างนี้อยู่ในใจของเรา เรามีคุณธรรมอันนี้เป็นพื้นฐานของใจ พอเป็นพื้นฐานของใจ คนเรามันก็เป็นแบบนี้ ถ้าคนเราเป็นแบบนี้ คนเราเป็นแบบนี้ก็คือปัญญาณะ ถ้าคนเราเป็นแบบนี้มันได้สติ ถ้ามันได้สตินะ มันก็ไม่ค่อยเนื้อดำใจ มันก็ไม่ค่อยไฟเผาผลาญจนมากเกินไปได้

แต่ถ้ามันไม่มีสติมันเผาคนใจนะ น้อยเนื้อต่ำใจแล้วก็เหยียบย่ำตัวเองๆ ก็มันเป็นแบบนี้ของมันเป็นแบบนี้มันก็เป็นแล้ว แล้วเราจะไปทุกข์ซ้ำทุกข์ซ้อนอีกหรือ ของเป็นแบบนี้ เรามีสติปัญญา เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้คนเสมอกัน คนเท่ากัน แต่น้ำใจของคน น้ำใจของคนแตกต่างจากคน

นี่ก็เหมือนกัน ใจของคนมันสูงมันต่ำมันแตกต่างกัน ใจที่คนสูงเห็นคนทุกข์คนจนคนยากไร้ เราก็อยากเจือจานเขา เราอยากเจือจานเขา แต่ถ้าจิตใจของเรา เราเจือจานเขาได้มากน้อยแค่ไหนมันก็กรรมของสัตว์ๆ ถ้ากรรมของสัตว์นะ คุณคนตกทุกข์ได้ยากมีคนไปอุ้มชู เราเวลาตกทุกข์ได้ยากมันกรรมของสัตว์ๆ แล้วเราพยายามจะเติมเต็มๆ เรามาเติมเต็ม เห็นไหม โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิมิตมันจะเต็มไปได้อย่างไร มันเติมไปไม่ได้ แต่ใครมีความสามารถมากน้อยแค่ไหนเราก็ช่วยด้วยกำลังของเราไง ช่วยด้วยกำลังของเรามันเป็นโอกาสนะ เป็นโอกาสที่เราได้สร้างกุศล เป็นโอกาสที่เราจะได้ทำคุณงามความดี

เวลาทำคุณงามความดีจะทำที่ไหน จะทำอย่างไร เมื่อไหร่จะมีโอกาสจะทำ เวลาโอกาสมันมาถึงคิดเป็นไหม เวลาโอกาสมาถึงมันมีน้ำใจไหม มีน้ำใจมันก็ทำสิ ถ้าทำมันก็เป็นปัจจัยตั้งเป็นสันติภูมิจาก เป็นของคนคนนั้นไง สิ่งที่ว่าเวลาเราทำบุญกุศลแล้วเป็นทิพย์สมบัติฯ นี่เป็นทิพย์สมบัติ มันอยู่กับเรา เราเป็นคนทำ คุณสิ สิ่งๆ ที่ตอนนี่สังคมเราทำสิ่งใดไม่ได้ใช้ไหม เราก็แอบทำของเรา นั่นก็เราทำไง นี่ทิพย์สมบัติ มันอยู่ที่ผู้ทำนั่นนะ อยู่ในใจดวงนั่นนะ ใ้อใครจะรู้หรือไม่รู้ นั่นมันเรื่องของเขา ใ้อนั่นมันเรื่องของเรานะ ถ้ามีสติมีปัญญานะ ถ้ามีสติมีปัญญามันจะพาชีวิตของเราไม่ให้มันทุกข์มันร้อนจนเกินไป

ฟังธรรมๆ เพื่อตอกย้ำหัวใจดวงนี้ ถ้าหัวใจดวงนี้ถ้ามันเป็นธรรมจริงอยู่แล้ว เป็นธรรมจริงอยู่แล้วมันยิ่งซาบซึ้งใจ คุณสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ วันมาฆบูชา ไม่ทำความชั่วใดๆ ทั้งสิ้น ทำแต่คุณงามความดี ทำจิตนี้ให้ผ่องใส

พระอรหันต์นะ ทำไม่ต้องเทศน์ ทำไมพระพุทธเจ้าต้องเทศน์สอนพระอรหันต์ พระอรหันต์มันรู้จริงอยู่แล้วนะ นี่ตอกย้ำๆ ในหัวใจ สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ ไซ้ ก็เป็นพระอรหันต์นั่นแหละ แต่เป็นแนวทางไง เป็นนโยบายของพระพุทธศาสนาไง เป็นนโยบายที่จะเผยแผ่ธรรมไปให้ยึดหลักเกณฑ์อันนี้

ถ้าพูดถึง ๑,๒๕๐ องค์มันก็มีจิตนิสัย พระอรหันต์เป็นปาปมุต มันไม่ทำสิ่งใดเหลวไหล
ทั้งนั้นนะ แต่การกระทำ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางนโยบายนั้นไว้ แล้วก็เผยแผ่
ธรรมมา เผยแผ่มันก็ด้วยการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้แหละ ด้วยกาลเวลานี้แหละ ชีวิตนี้คือไอ
อุ่นตั้งอยู่บนกาลเวลา กาลเวลามันก็หมุนของมันไป เปลี่ยนแปลงของมันไป จิตนี้ไม่เคยตายๆ
มันหมุนเวียนไปในวัฏฏะ แล้วเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมาพบสังฆธรรม เราจะเอา
หรือไม่เอา ถ้าเราจะเอาเราก็ชวนชายของเรา

หน้าที่ทางโลก หน้าที่ของเรา เพราะคนเกิดมามีพ่อแม่ทั้งนั้นนะ ทุกคนมีชาติมีตระกูล
ทั้งนั้นนะ ชาติตระกูลของตน ชาติตระกูลของตนใช่ไหม เรามีอำนาจนามาขนาดไหน เราก็
ค้าจุนดูแลกกัน แต่ใจของเราๆ มันต้องหาทาง ต้องหาทางพลิกแพลง ถ้าอยู่กับเรา เราก็ทำหน้าที่
การงานของเรา ฝึกหัดภาวนาของเรา ฝึกหัดภาวนาของเรา งานก็คืองาน งานทางโลกกับงานทาง
ธรรมว่าจะเหมือนกันมันก็แตกต่างกัน เพราะงานทางโลกถ้ามันเป็นวัตถุ ทำแล้วมันเห็นของมัน
ได้

งานทางธรรมๆ ถ้าทำขึ้นมาแล้วจิตใจมันมั่นคงของมันได้ แล้วมันอยู่ของมันได้ ถ้าอยู่
ของมันได้ สิ่งที่เป็นธรรมๆ คุณติ เวลาพระสารีบุตรไปเห็นพระอัสสชิเดินบิณฑบาตมันยังซาบซึ่ง
ได้ๆ นี่เดินเหมือนกัน เราบิณฑบาตทุกวัน แต่ก่อนมาก็บอกว่า “อู้อู! พระนี้ใช้ไม่ได้ พระนี้เห็น
แก้ตัว”

เดี๋ยวนี้นะ เขาจอตธาใส่บาตรๆ มันเห็นทุกวันๆ พอเห็นทุกวันมันคิดได้ทั้งนั้นนะ มัน
คิดของมันนะ เดี๋ยวนี้จอตธาใส่บาตรๆ แล้วเขาก็คนทุกซ์คนจนนะ ไม่ใช่คนร่ำคนรวยหรือ
กรรมกรหาเช้ากินค่ำ แต่เขาเห็นทุกวันๆ เป็นปี ๑๐ ปี ๒๐ ปี เขาก็เห็นของเขาอยู่อย่างนั้นนะ เห็น
ใหม่ เขาเห็นเขาคิดของเขาได้ เขาคิดของเขาได้ถ้ามันเป็นจริง ขอให้เรามีคุณธรรมในใจเถอะ

เราทำหน้าที่ของเราๆ ต่างคนต่างทำหน้าที่ เราก็เกิดเป็นมนุษย์ ทำหน้าที่ของความเป็น
มนุษย์ แล้วค้นหาสมบัติของเรา ค้นหาสมบัติของเราให้เป็นจริงในใจของเรา ฟังธรรมเพื่อหัวใจ
ดวงนี้ เอวัง